

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19.05.2004, sp. zn. 21 Co 163/2004, ECLI:CZ:KSHK:2004:21.CO.163.2004.1

Číslo: 85/2007

Právní věta: Soud může ustanovit nezletilému dítěti obecní úřad obce s rozšířenou působností kolizním opatrovníkem i v případě zastupování dítěte ve vztahu k cizině, avšak jen tehdy, lze-li důvodně předpokládat, že obecní úřad bude tuto funkci vykonávat lépe než Úřad pro mezinárodní ochranu mládeže, nebo tehdy, kdy tento Úřad funkci kolizního opatrovníka vykonávat nemůže.

Soud: Krajský soud v Hradci Králové

Datum rozhodnutí: 19.05.2004

Spisová značka: 21 Co 163/2004

Číslo rozhodnutí: 85

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Opatrovník, Řízení před soudem

Předpisy: § 176 o. s. ř.
§ 37 předpisu č. 94/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v R y c h n o v ě n a d K n ě ž n o u u s n e s e n í m z e d n e 2 5 . 3 . 2 0 0 3 p o d l e § 3 7 o d s t . 2 z á k . o r o d . u s t a n o v í l n e z l e t í l é m u d ě t ě t i o p a t r o v n í k e m Ú ř a d p r o m e z i n á r o d n ě p r á v n í o c h r a n u d ě t í s e s í d l e m v B r n ě .

V odůvodnění uvedl, že v řízení byl nezletilé opatrovníkem nejprve ustanoven Okresní úřad v R. K. S účinností ke dni 31. 12. 2002 však došlo k zániku okresních úřadů a výkon sociálněprávní ochrany dětí, kterou okresní úřady doposud vykonávaly ve vztahu k řízením ve věci péče o nezletilé, přešel ve smyslu novely zákona č. 359/1999 Sb., provedené zákonem č. 320/2002 Sb., na obecní úřady s rozšířenou působností.

Dosavadní opatrovník nezletilé ke dni 31. 12. 2002 zanikl a soud s účinností od 1. 1. 2003 ustanovil pro toto řízení nového opatrovníka, kterým je Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí Brno.

Proti tomuto usnesení podala matka včasné a řádné odvolání. S ustanoveným opatrovníkem vyslovila nesouhlas, neboť Úřad zastupoval otce nezletilé M. D. v řízení o navrácení dítěte.

Matka z tohoto důvodu vyslovila pochybnosti o nepodjatosti Úřadu a jeho pracovníků, kteří v nedávné době zastupovali otce nezletilé. Vytýkala okresnímu soudu, že se ani nevypořádal s důvody,

kteře jej vedly k ustanovení tohoto opatrovníka na místo opatrovníka, na kterého přešel s účinností od 1. 1. 2003 výkon sociálněprávní ochrany dětí, to jest Městský úřad v R. K.

Matka z těchto důvodů navrhla, aby odvolací soud usnesení okresního soudu změnil tak, že opatrovníkem nezletilé se ustanoví Městský úřad v R. K., nebo aby napadené usnesení zrušil a věc okresnímu soudu vrátil k dalšímu řízení.

Otec se k odvolání nevyjádřil, opatrovník Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí navrhl, aby odvolací soud usnesení okresního soudu potvrdil. Namítl, že obavy matky z podjatosti Úřadu ve věci nejsou důvodné.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové přezkoumal odvoláním napadené usnesení bez nařízení jednání podle § 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř. a dospěl k závěru, že je opodstatněné. Zrušil proto rozhodnutí soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Odvolatelka má v první řadě pravdu v tom, že okresní soud nevysvětlil, z jakého důvodu opatrovníkem ustanovil právě Úřad, když v souvislosti s tímto svým závěrem poukázal na právní úpravu, podle které výkon sociálněprávní ochrany dětí přešel z okresních úřadů na obecní úřady s rozšířenou působností. V tomto světle se pak usnesení okresního soudu jeví jako nepřezkoumatelné pro vnitřní rozpornost jeho odůvodnění. Již z tohoto důvodu bylo třeba je zrušit, aniž by se odvolací soud mohl blíže zabývat jeho věcnou správností.

Nicméně odvolací soud považuje za vhodné alespoň poukázat na některé právní aspekty související problematiky. V posuzované věci byl Úřad nezletilému dítěti ustanoven kolizním opatrovníkem podle § 37 odst. 2 zák. o rod., podle kterého nemůže-li dítě zastoupit žádný z rodičů, ustanoví soud dítěti opatrovníka, který bude dítě v řízení nebo při určitém právním úkonu zastupovat. Tímto opatrovníkem zpravidla ustanoví orgán vykonávající sociálněprávní ochranu dětí (dále jen "orgán sociálněprávní ochrany dětí"). Z dikce druhé věty tohoto ustanovení vyplývá, že zákon nedává soudu jednoznačný příkaz, aby vždy opatrovníkem ustanovil jen příslušný orgán sociálněprávní ochrany dětí. Soud proto není zcela vázán příslušnou správněprávní úpravou obsaženou v zákoně číslo 359/1999 Sb., o sociálněprávní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Pokud ovšem zákon o rodině v § 37 odst. 2 soudu ukládá, aby opatrovníkem zpravidla takový orgán ustanovil, je soud ve svém rozhodování omezen tím, že pokud opatrovníkem ustanoví subjekt jiný, než ten, který by byl příslušným podle úpravy obsažené v zákoně č. 359/1999 Sb., měl by své rozhodnutí řádně a přesvědčivě odůvodnit.

Podle § 3 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálněprávní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), zřizuje se Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně. Úřad je správním úřadem s celostátní působností; je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí. Podle § 4 odst. 1 zákona sociálněprávní ochranu zajišťují orgány sociálněprávní ochrany, jimiž jsou krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, ministerstvo, Úřad. Podle § 17 písm. a) zákona obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává funkci opatrovníka a poručníka; může být ustanoven opatrovníkem i v případě zastupování dítěte ve vztahu k cizině. Podle § 35 odst. 1, odst. 2 písm. b) zákona Úřad zajišťuje sociálněprávní ochranu ve vztahu k cizině a vykonává i funkci opatrovníka dítěte.

Protože otec nezletilého dítěte je cizím státním příslušníkem, žijícím navíc trvale mimo území republiky, jde v posuzovaném případě o zajištění sociálněprávní ochrany ve vztahu k cizině. Okresní soud by měl proto při úvaze o tom, koho ustanovit opatrovníkem podle § 37 odst. 2 zák. o rod., vycházet z úpravy v tomto zákoně obsažené.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, může být opatrovníkem v případě zastupování dítěte ve vztahu k cizině ustanoven jak Úřad, tak i obecní úřad obce s rozšířenou působností (dále jen obecní úřad). Úřadu by ovšem měl dát soud přednost, a jen pokud pro to budou dány důvody, ustanovit opatrovníkem obecní úřad. K tomuto závěru lze dospět jak systematickým, tak gramatickým výkladem zákona č. 359/1999 Sb. v současném znění. Příslušnost Úřadu k zajištění sociálněprávní ochrany ve vztahu k cizině je upravena v hlavě VII. zákona, která obsahuje speciální úpravu této oblasti právních vztahů. Zákon v ní jednoznačně jako příslušného určuje Úřad (§ 35 odst. 1 zákona – “Úřad zajišťuje sociálněprávní ochranu ve vztahu k cizině”). Naproti tomu v případě úpravy příslušnosti obecního úřadu k zajištění sociálněprávní ochrany ve vztahu k cizině zákon používá v § 17 písm. a) slovního spojení “může být ustanoven i v případě.” Z těchto rozdílů lze proto dovodit, že zákon dává v případě sociálněprávní ochrany dítěte ve vztahu k cizině přednost Úřadu. Pokud by ovšem soud došel v konkrétním případě k závěru, že tu jsou okolnosti, pro které nelze Úřad opatrovníkem ustanovit, nebo tu jsou skutečnosti, pro které se lze důvodně domnívat, že obecní úřad bude tuto funkci vykonávat lépe, může opatrovníkem ustanovit obecní úřad. Své závěry pak musí vložít v odůvodnění svého rozhodnutí.

Protože rozhodnutí okresního soudu je ze shora uvedených důvodů nepřezkoumatelné, odvolací soud je podle § 221 odst. 1 písm. c) zrušil a věc okresnímu soudu podle § 221 odst. 2 písm. a) o. s. ř. vrátil k dalšímu řízení.

Okresní soud bude v dalším řízení dbát na náležitosti odůvodnění rozhodnutí (§ 157 odst. 2, § 169 odst. 4 o. s. ř.) a při ustanovení opatrovníka nezletilému dítěti bude dbát právního názoru odvolacího soudu shora nastíněného (§ 226 odst. 1 o. s. ř.). Vypořádá se i s námitkou matky vtělené do jejího odvolání o nevhodnosti Úřadu jako opatrovníka proto, že Úřad zastupoval otce v řízení o navrácení dítěte.